

Δύο τα ναυάγια στα Αντικύθηρα

Της Ν. ΚΟΝΤΡΑΡΟΥ-ΡΑΣΣΙΑ

Την πιθανότητα να είναι δύο τα πλοία που έχουν βυθιστεί στο ίδιο σημείο στα Αντικύθηρα, από όπου έχουμε δεκάδες αγάλματα και τον περίφημο Μηχανισμό των Αντικυθήρων, εκφράζουν με μεγαλύτερη ένταση οι αρχαιολόγοι μετά και την τελευταία έρευνά τους στη θαλάσσια αυτή περιοχή.



Τα στοιχεία που συνηγορούν υπέρ αυτής της άποψης είναι δύο: το πρώτο, ο πλούτος των ευρημάτων (οι σφουγγαράδες το 1900 που πρωτοαντίκρισαν το αρχαίο ναυάγιο έκαναν λόγο «για βουνά ολόκληρα από αγάλματα») και το δεύτερο, ένα έξαρμα στο βυθό που μπορεί να έχει προκαλέσει πολλαπλά ναυάγια καθώς βρίσκεται στη ρότα των πλοίων εκείνης της εποχής.

Θαλάσσια τραγωδία

Την υπόθεση αυτή τείνει επίσης να επιβεβαιώσει η έρευνα που έχει αρχίσει η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων στο βυθό του διάσημου αυτού ναυαγίου με τη συνδρομή (τεχνολογική και οικονομική) του αμερικανικού Ωκεανογραφικού Ινστιτούτου του Woods Hole.

Το ναυάγιο αυτό δεν έπαψε έναν αιώνα τώρα να απασχολεί τους ερευνητές. Η θαλάσσια τραγωδία συνέβη το 67 π.Χ. όταν σφοδροί άνεμοι στη διάρκεια μιας καταιγίδας «κατακρύμνισαν το πλοίο (σ.σ. ή τα πλοία) σε υποβρύχιο γκρεμό», σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Θεοτόκη Θεοδούλου. Αναφέρεται «σε υποβρύχιο γκρεμό» γιατί διαπιστώθηκε πως η πρύμνη του πλοίου βρίσκεται σε βαθύτερο σημείο, μη προσεγγίσιμο επί του παρόντος.

Γιατί όμως το πλοίο αυτό ή τα πλοία μετέφεραν τόσο πολλά αγάλματα; Η απάντηση είναι ότι στη ρωμαϊκή εποχή συγκέντρωναν έργα τέχνης από την Ελλάδα όπως επίσης και σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό και τα πήγαιναν να τα πουλήσουν στη Ρώμη. Γι' αυτό, υπάρχει ελπίδα να βρεθεί και δεύτερος Μηχανισμός. Ήδη από πέρυσι έχει

εκφράσει αυτή την προσδοκία ο δρ Brendan P. Foley, που συμμετέχει στην ενάλια έρευνα.

Φέτος, αυτό που έγινε είναι το εξής: «Με τη χρήση υποβρύχιας τεχνολογίας χαρτογράφησης, της EdgeTech-4600, με την οποία επιτυγχάνεται συνδυασμένη πολυδесμική και πλευρική σάρωση, αποτυπώθηκαν, μέχρι την ισοβαθή των 120 μ., 65 χλμ. από τις ακτές των χερσονήσων της Γραμβούσας και του Ροδωπού, καθώς και ολόκληρη η περίμετρος των Αντικυθήρων (30 χλμ.). Δόθηκε έμφαση στην περιοχή του γνωστού ρωμαϊκού ναυαγίου με το φορτίο των καλλιτεχνικών θησαυρών (36 αγάλματα και ο γνωστός Μηχανισμός των Αντικυθήρων), οι οποίοι ανασύρθηκαν με την titάνια προσπάθεια σφουγγαράδων από τη Σύμη το 1900», όπως σημειώνει η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων. Ακολούθησε η ομάδα του πλοιάρχου Κουστό, το 1976, με μια περιορισμένη ανασκαφική διερεύνηση σε ένα μικρό τμήμα του χώρου και το 2012 του Woods Hole. Και όπως τονίζουν, ο «συνδυασμός των περυσινών και φετινών αποτελεσμάτων, αποτυπωμένων στον υποβρύχιο χάρτη της θέσης, οδηγεί στο συμπέρασμα της ύπαρξης πιθανόν δύο ναυαγίων στην ίδια περιοχή». Γι' αυτό θεωρούν απαραίτητη τη διενέργεια συστηματικής ανασκαφής, που δεν έχει γίνει ποτέ, ώστε «η αρχαιολογική σκαπάνη να φέρει στο φως σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα, όπως δείχνουν αυτά που έχουν ήδη ανελκυστεί».

Η φετινή έρευνά τους επεκτάθηκε και στην περιοχή των δύο δυτικών χερσονήσων της Κρήτης όπου εντοπίστηκαν τα κατάλοιπα έξι αρχαίων ναυαγίων, τρία από τα οποία ρωμαϊκών χρόνων, το ένα με φορτίο λιθοπλίνθων πέραν των 100 τόνων, το δεύτερο με φορτίο αμφορέων και επιτραπέζιων αγγείων και το τρίτο με φορτίο αφρικανικών αμφορέων, δύο με αμφορείς μέσω βυζαντινών χρόνων και ένα με φορτίο αταύτιστων διάτρητων λίθων.

Η έρευνα

Εντοπίστηκαν επίσης τα λείψανα ενός σύγχρονου μεταλλικού ναυαγίου και τα κατάλοιπα ενός ναυαγίου του 19ου αι., το οποίο μπορεί πιθανότατα να αποδοθεί στο HMS Cambrian, που βυθίστηκε βομβαρδίζοντας πειρατές στο κάστρο της Γραμβούσας τον Ιανουάριο του 1828.

Η έρευνα διεξήχθη από τους αρχαιολόγους Θ. Θεοδούλου, και B. Foley υπό τη διεύθυνση της προϊσταμένης της Εφορείας Αγγελικής Σίμωσι. Σημαντική ήταν και η βοήθεια που τους παρείχαν ντόπιοι δύτες και άλλοι επαγγελματίες, ενώ κάποιοι τους υπέδειξαν και θέσεις αρχαιολογικού ενδιαφέροντος όπως ο χανιώτικος Καταδυτικός Σύλλογος «Φίλοι του Βυθού» και το Kissamos Diving Center.

Νέες έρευνες για τους υποβρύχιους θησαυρούς των Αντικυθήρων



Η εκτενής έρευνα στα ναυάγια των Αντικυθήρων πρόκειται να ξεκινήσει το 2014. Συμμετέχει στην έρευνα το Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο του Woods Hole

Η έρευνα που έκανε εκεί πριν από λίγο καιρό η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων, υποστηριζόμενη τεχνολογικά και οικονομικά από το αμερικάνικο Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο του Woods Hole, δείχνει πως, τελικά, τα πλοία που βυθίστηκαν ήταν δύο.

Ετσι, το 2014, οι ερευνητές θα επιχειρήσουν να πραγματοποιήσουν ανασκαφή στα ναυάγια από τα οποία ήρθε στο φως ο περίφημος μηχανισμός των Αντικυθήρων και 36 αγάλματα.

Ο πλούτος των ναυαγίων εξηγείται από το γεγονός ότι, κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή, κάποιοι γέμισαν με έργα τέχνης και τεχνολογίας τα δύο αυτά πλοία - ίσως και άλλα- και πήγαιναν να τα πουλήσουν προφανώς στη Ρώμη. Μάλιστα τα εξάρματα που έχουν εντοπιστεί στο βάθος οδηγούν τους ειδικούς στην ελπίδα ότι ίσως υπάρχουν και άλλοι βυθισμένοι μηχανισμοί. Ο δρ Μπ. Φόλεϊ, που συμμετέχει στην ανασκαφή, έχει εκφράσει αυτήν την προσδοκία ήδη από πέρυσι.

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα της εφημερίδας Έθνος, με τη χρήση τεχνολογίας υποβρύχιας χαρτογράφησης της EdgeTech-4600 αποτυπώθηκαν, μέχρι την ισοβαθή των

120 μ., περίπου 65 χλμ. από τις ακτές των χερσονήσων της Γραμβούσας και του Ροδωπού, καθώς και ολόκληρη η περίμετρος των Αντικυθήρων (30 χλμ.), με έμφαση στην περιοχή του γνωστού ρωμαϊκού ναυαγίου με το φορτίο των καλλιτεχνικών θησαυρών.

Είναι βέβαιο ότι η αρχαιολογική σκαπάνη θα φέρει στο φως σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα όπως δείχνουν αυτά που έχουν ήδη ανελκυστεί, αναφέρει η Εφορεία Εναλίων.

Επιπλέον εντοπίστηκαν στην περιοχή των δύο δυτικών χερσονήσων της Κρήτης τα κατάλοιπα έξι αρχαίων ναυαγίων, τρία από τα οποία Ρωμαϊκών Χρόνων, το ένα με φορτίο λιθοπλίνθων πέραν των 100 τόνων, το δεύτερο με φορτίο αμφορέων και επιτραπέζιων αγγείων και το τρίτο με φορτίο αφρικάνικων αμφορέων, δύο με αμφορείς μέσων βυζαντινών χρόνων και ένα με φορτίο αταύτιστων διάτρητων λίθων.

Εντοπίστηκαν, επίσης, τα λείψανα ενός σύγχρονου μεταλλικού ναυαγίου και τα κατάλοιπα ενός ναυαγίου του 19ου αι., το οποίο μπορεί πιθανότατα να αποδοθεί στο HMS Cambrian που βυθίστηκε βομβαρδίζοντας πειρατές στο κάστρο της Γραμβούσας τον Ιανουάριο του 1828.

Η έρευνα τελεί υπό τη διεύθυνση της προϊσταμένης της Εφορείας Α. Σίμωσι και διεξάγεται στο πεδίο από τους Θ. Θεοδούλου και Β. Foley. Το αρχαίο ρωμαϊκό ναυάγιο, που ερευνάται, βυθίστηκε το 67 π.Χ. Η περσινή ανεύρεση τμημάτων άγκυρας μολύβδου δίνει στους ειδικούς την ένδειξη ότι το πλοίο βυθίστηκε πιθανότατα απροσδόκητα όταν οι άνεμοι κατά τη διάρκεια μιας καταιγίδας το κατακρήμνισαν σε υποβρύχιο γκρεμό, όπως έχει πει ο αρχαιολόγος Θεοτόκης Θεοδούλου.

Η πρύμνη είναι σε βαθύτερο σημείο, το οποίο, μάλιστα, προς το παρόν δεν είναι προσεγγίσιμο. Ο Μπρένταν Φόλεϊ σε περσινή διάλεξή του στο Σιάτλ των ΗΠΑ σημείωσε ότι στον πυθμένα, μαζί με αμφορείς, όστρακα αγγείων και κεραμίδες, φαίνεται επίσης να υπάρχουν δεκάδες ασβεστοποιημένα αντικείμενα. Όλα μοιάζουν με συμπαγείς πέτρες φτιαγμένες από σκληρή άμμο. Όμως, όπως τόνισε, σαν πέτρες έμοιαζε και ο μηχανισμός των Αντικυθήρων πριν από την ανάκτηση και την αποκατάστασή του. *Ισως να είναι μόνο χάλκινα καρφιά, αλλά εμείς δεν θα ξέρουμε μέχρι που κάποιος να ρίξει μια ματιά σε αυτά, λέει.*